

**ชื่ออหฺมัด
สมบุญ บัวหลวง**
เป็นนักคิด นักเขียน
นักวิชาการสันติวิธี
Philosopher, Writer,
Academician for Peace:
Ahmad Somboon Bualuang

สมาน อู๋งามสิน

บทคัดย่อ

ความเป็นนักประวัติศาสตร์ท้องถิ่นมลายูมุสลิมปัตตานีของอหฺมัด สมบุญ บัวหลวง ทำให้เขาใช้เวลาแรมปีสืบค้นร่องรอยประวัติศาสตร์บาดแผล สยาม-ปัตตานี เพื่อนำมาเผยแพร่เป็นวิทยาทานแก่ชุมชนมุสลิมในวาระต่าง ๆ ประสพการณ์สั่งสมเหล่านี้เป็นภาพสะท้อนความรู้สึกรวมขึ้นต่อความอยุติธรรมที่คนมลายูมุสลิมปัตตานีได้รับจากภาครัฐมาโดยตลอด เขาจึงตระหนักถึงความปรารถนาอันแรงกล้าที่คนเหล่านี้ต้องการแสดงออกถึงอัตลักษณ์ของตนเอง อหฺมัด สมบุญ บัวหลวง จึงเลือกที่จะเบนเข็มชีวิตสู่ความเป็นนักวิชาการสันติวิธีเพื่อตอบสนองความต้องการของพวกเขาด้วยการเป็นตัวเชื่อมประสานระหว่างภาครัฐกับภาคประชาสังคม เขาลงทุนเดินทางไปพบปะพูดคุยกับผู้เห็นต่างในต่างประเทศทั้งยุโรปและเอเชีย เพื่อปักหมุดความไว้วางใจ (Trust Building) และชักชวนคนเหล่านี้เข้าสู่การพูดคุยสันติภาพ (Peace Dialogue) วัณนี้ อหฺมัด สมบุญ บัวหลวง บุรุษแห่งสันติภาพมลายูปัตตานีจากพวกเราไปแล้ว แต่ภารกิจสันติภาพปัตตานีที่เขาตั้งใจไว้ยังไม่บรรลุผล ใครกันเล่าที่จะเป็นผู้สืบสานต่อภารกิจที่หนักอึ้งนี้ต่อไป

Abstract

Ahmad Somboon Bualuang, the local historian of Patani Melayu Muslim who had spent years tracing Siam-Pattani history to impart the knowledge to the Muslim community on various occasions. These accumulated experiences are the reflection of the bitter feeling of injustice that Melayu Muslims have always experienced from the government. He realized the strong desire these people yearning to express their identity. He therefore chose to divert his life to become an academician for peace to meet their needs by linkage the government and civil society sectors. He had travelled to Europe and Asia to meet and speak with international dissenters to pin their trust building and explicitly invite them into peace dialogue. Recently, Ahmad Somboon Bualuang, Man of Peace of Patani Melayu, has left us but the Patani peacebuilding mission he had envisioned has not been achieved. Who would carry on this heavy duty?

อัสหมัด สมบูรณ์ บัวหลวง บนถนนสู่สันติภาพ ชายแดนใต้ที่ยังไปไม่ถึง

อัสหมัด สมบูรณ์ บัวหลวง หรือที่หลายคนเรียก
ท่านว่า อาเยาะห๊ะ บ้าง หรือแบมะ บ้าง ท่านไม่ได้
เป็นแค่นักคิด นักเขียนหรือนักวิชาการสันติวิธีเท่านั้น
แต่ยังเป็นนักประวัติศาสตร์ท้องถิ่น นักอนุรักษ์
ธรรมชาติ นักสื่อสารมวลชน นักปกครองท้องถิ่น
 ฯลฯ ที่สำคัญที่สุดคือ ท่านเป็นผู้นำชายแดนใต้ซึ่งทำ
หน้าที่เป็นโซ่ข้อกลางระหว่างนักเคลื่อนไหวภาค
ประชาสังคมรุ่นใหม่ในกระแสดูแลการเรียกร้อง
อัตลักษณ์มลายูมุสลิมปัตตานีกับกลุ่มพลังทางสังคม
ต่าง ๆ ท่านได้สร้างคุณูปการไว้อย่างใหญ่หลวงใน
การปูทางสู่การพูดคุยสันติภาพ (Peace Dialogue)
ระหว่างรัฐกับผู้มีความคิดต่าง การเสียสละ ความมี
น้ำใจ ความอดทนต่อความเห็นต่าง ตลอดจนความ
จริงใจและความรับผิดชอบของท่านทำให้ทุกฝ่าย
เกรงใจและยอมเดินเข้าสู่ประตูกระบวนการสันติภาพ
พร้อมกับท่าน ณ วันนี้ อัสหมัด สมบูรณ์ บัวหลวง ใน
ฐานะไม่ว่าหนึ่งของนักวิชาการสันติวิธีได้กลับคืนสู่
ความเมตตาของพระผู้อภิบาลแล้วอย่างสงบด้วย
ภาวะหัวใจล้มเหลวในวัย 64 ปีที่ประเทศสวีเดนเมื่อ
วันที่ 20 กันยายน 2557 การจากไปของท่านในขณะ
นั้นทำให้เกิดคำถามที่ต้องการคำตอบที่จริงจังกจาก
ชุมชนมุสลิมจังหวัดชายแดนใต้ว่า ใครจะเป็นผู้รับ
หน้าที่เป็นโซ่ข้อกลางแทนท่าน? น่าเสียดาย แม้เวลา
จะผ่านไปนานกว่า 6 ปีแล้วก็ตาม ก็ยังไม่มีคำตอบ
จากสายลมแห่งสันติภาพชายแดนใต้แต่อย่างใด

สู่กระบวนการพูดคุยสันติภาพ (Peace Dialogue) ชายแดนใต้

อัสหมัด สมบูรณ์ บัวหลวง จบคณะครุศาสตร์จาก
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย หลังจากนั้นท่านเดินทางไป
ศึกษาต่อที่ประเทศฟิลิปปินส์ และได้รับประกาศนียบัตร

จากมหาวิทยาลัย Xavier ในสาขา Rural Social
Development (การพัฒนาชนบท) เมื่อคืนสู่แผ่นดินแม่
ท่านรับราชการเป็นอาจารย์มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
วิทยาเขตปัตตานี เป็นเวลานานหลายปี ในระหว่างนั้น
ท่านเป็นหัวเรี่ยวหัวแรงสำคัญของภาคประชาสังคม
ในงานด้านสื่อสารมวลชน การขับเคลื่อนงานอนุรักษ์
ธรรมชาติ สนับสนุนการจัดตั้งสหกรณ์ชุมชนมุสลิม
ในหลายท้องที่ ตลอดจนจนศึกษาและบรรยายเหตุการณ์
สำคัญในประวัติศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับการลุกขึ้นสู้
ของชาวมลายูมุสลิมปัตตานีแก่ชุมชนอย่างต่อเนื่อง
นับตั้งแต่การพ่ายแพ้ของรัฐสุลต่านปัตตานีต่อสยาม
เมื่อปี 2329 ที่ต่อเนื่องกันกับเรื่องราวของการกวาดต้อน
เชลยศึกราว 4000 คนด้วยการเจาะเอ็นร้อยหวายสู่
บางกอกพร้อมปืนพญาตานีและทรัพย์สงครามมูลค่า
มหาศาลในช่วงต้นยุครัตนโกสินทร์ และกรณีการลุกขึ้น
สู้ของประชาชนที่ตำบลจะนะ อำเภอคูขุด จังหัด
นราธิวาส เมื่อปี 2491 เป็นต้น

ภายใต้บริบทดังกล่าวข้างต้น เส้นทางชีวิตของ
อัสหมัด สมบูรณ์ บัวหลวง จึงเบนเข็มเข้าสู่งานการเมือง
แนวสันติวิธีชายแดนใต้อย่างเต็มตัว ท่านรับหน้าที่
เป็นผู้ประสานงานโครงการศึกษาและจัดทำหลักสูตร
การคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ 3 จังหวัดชายแดนใต้
กระทรวงยุติธรรม และเป็นผู้ประสานงานโครงการ
เสริมสร้างทางวัฒนธรรมเพื่อแก้ปัญหาการใช้ความ
รุนแรงในจังหวัดชายแดนใต้ สถาบันยุทธศาสตร์
สันติวิธี สำนักงานสภาความมั่นคงแห่งชาติ หลังจาก
ที่เหตุการณ์ความรุนแรงในจังหวัดชายแดนใต้ทวี
ความรุนแรงขึ้นอย่างไม่หยุดยั้งจนถึงจุดที่มีการปล้นปืน
ที่กองพันพัฒนาที่ 4 ค่ายกรมหลวงนราธิวาสราชนครินทร์
ปีหลัง อำเภอเจาะไอร้อง จังหวัดนราธิวาส เมื่อเช้าวันที่
4 มกราคม 2547 มีทหารเสียชีวิต 4 นาย เหตุการณ์
การปะทะที่กรือเซะ ปัตตานี เมื่อวันที่ 28 เมษายน
2547 มีประชาชนเสียชีวิต 108 ศพและเหตุการณ์

สลายการชุมนุมที่ตากใบ นราธิวาส เมื่อวันที่ 25 ตุลาคม 2547 มีประชาชนเสียชีวิต 85 คน ซึ่งเหตุการณ์เหล่านี้ส่งผลกระทบต่อความเป็นอยู่และจิตใจของผู้คนในท้องถิ่นอย่างมหาศาล ท่านจึงได้รับเชิญให้เข้าร่วมคณะกรรมการอิสระเพื่อความสมานฉันท์(กอส.) เมื่อวันที่ 28 มีนาคม 2548 โดยอดีตนายกรัฐมนตรีฯ พณฯ ท่านพัน ปัญญารชุน เป็นประธาน ท่านมีโอกาสร่วมงานกับนักวิชาการสันติวิธีหลายท่าน อย่างเช่น ศาสตราจารย์เกียรติคุณ นายแพทย์ประเวศ วะสี ศาสตราจารย์ ดร. ชัยวัฒน์ สถาอานันท์ ฯลฯ ต่อมา ท่านเป็นผู้ร่วมจัดทำหลักสูตรและเป็นนักศึกษาประกาศนียบัตรชั้นสูง การเสริมสร้างสังคมสันติสุข รุ่นที่ 1 (4ส1) โดยสำนักสันติวิธีและธรรมาภิบาล สถาบันพระปกเกล้า ซึ่งพลเอก เอกชัย ศรีวิลาศ นายทหารอาวุโสผู้เชื่อมั่นในแนวทางสันติวิธี เป็นผู้อำนวยความสะดวก ท่านทุ่มเทเวลาให้กับการบรรยาย เขียนบทความ ร่วมงานวงวิชาการ ให้สัมภาษณ์ สื่อสารมวลชนโดยเฉพาะอย่างยิ่งเวลาที่เกิดเหตุการณ์รุนแรงในจังหวัดชายแดนใต้ และออกเดินทางไปพบปะพูดคุยกับผู้เห็นต่างกลุ่มต่าง ๆ ทั้งในเอเชียและยุโรปเพื่อสร้างความไว้วางใจ (Trust Building) และกลยุทธ์การบูรณาการพูดคุยสันติภาพ (Peace

Dialogue) ชายแดนใต้ ยิ่งไปกว่านั้น ในระยะต่อมา ท่านยังรับหน้าที่เป็นผู้อำนวยการหลักสูตรการเสริมสร้างสังคมสันติสุขภาคใต้ โดยไม่มีค่าตอบแทน เนื่องจากงบประมาณของสถาบันพระปกเกล้ามีจำกัด แต่ท่านก็ยืนยันที่จะทำโครงการนี้และยินดีเสียสละส่วนนี้เพื่อรังสรรค์ความสันติสุขแด่พี่น้องจังหวัดชายแดนใต้

นักวิชาการสันติวิธีมุสลิมรุ่นราวคราวเดียวกับท่านที่ร่วมงานกันอยู่ตลอดคืออยู่หลายท่าน เช่น ดร. ฮาซัน หมัดหมาน อ. อับดุลเลาะ ลออแมน อ. อารีฟิน บินจิ อ. เสนีย์ มะดากะกุล อ. อิสมาแอล อิสมาก เบญจสมิทธิ และรศ. เสาวนีย์ จิตต์หมวดรุจิระอำพร เป็นต้น ดังนั้น อัสมัด สมบูรณ์ บัวหลวงจึงเป็นผู้หนึ่งที่ได้รับรู้ถึงเหตุการณ์ความรุนแรงที่เป็นประวัติศาสตร์บาดแผลของชาวมลายูมุสลิมปัตตานี นับตั้งแต่กรณีวิสามัญฆาตกรรมชาวบ้าน 5 ศพ ที่สะพานกอตอ สายบุรี เมื่อวันที่ 29 พฤศจิกายน 2518 ซึ่งเป็นผลให้เกิดการประท้วงที่ยาวนานถึง 45 วัน (11 ธันวาคม 2518 - 24 มกราคม 2519) ที่มีสียิดกลางจังหวัดปัตตานี รวมทั้งเหตุการณ์การปะทะที่กรือเซะปัตตานี เมื่อเดือนเมษายนและการสลายการชุมนุมที่ตากใบ นราธิวาส เมื่อเดือนตุลาคมในปี 2547 ฯลฯ

ผลงานหนังสือวิชาการของอัสมัด สมบูรณ์ บัวหลวง เท่าที่รวบรวมได้มีดังต่อไปนี้ คือ

- ข้อมูลพื้นฐาน 5 จังหวัดชายแดนใต้
- คู่มือการอบรมเพื่อการจัดตั้งสหกรณ์ออมทรัพย์อิสลามในชุมชนมุสลิม
- ปัตตานี ดารุสซาลาม
- มัสยิดดาโต๊ะ ประตูลู่ปัตตานีดารุสซาลาม

และยังมีหนังสือวิชาการอย่างน้อยอีก 2 เล่มที่ยังไม่ได้จัดพิมพ์ คือ

- มัสยิดและสุสานมุสลิมที่สำคัญทางประวัติศาสตร์ใน 3 จังหวัดชายแดนใต้
- ประวัติศาสตร์ปัตตานี ดารุสซาลาม (พ.ศ. 2043-2335)

นอกจากนี้ยังมีบทความอีกเป็นจำนวนมากที่บางส่วนได้รับการตีพิมพ์แล้ว เช่น

- กรือเซะ : ข้อเท็จจริงทางประวัติศาสตร์
- จากกรือเซะสู่บางกอก
- ดุซงญอ ฎา คืออกบฏ
- รากเหง้าไฟใต้
- เรื่องเล่าจากครอบครัวหะยีดาโต๊ะ ท่าน้ำ
- ทำไมต้องปอเนาะ

- 25 ปี ประท้วงปตานี
  - บันทึกเส้นทางสันติวิธีของมุสลิมในประเทศไทย
  - บันทึกสันติภาพ
  - ตัวตนคนมลายูที่ชายแดนใต้
  - จารัตศิลป์ : ในวิถีมลายู
- ฯลฯ

‘จากกรือเซะสู่บางกอก’

เหตุการณ์การล่มสลายของรัฐสุลต่านปัตตานีต่อสยามเมื่อปี 2329 เป็นประวัติศาสตร์ที่ไม่ตายและเป็นประวัติศาสตร์ของอนาคตที่ยังจะได้รับการถ่ายทอดจากคนรุ่นหนึ่งสู่คนอีกรุ่นหนึ่งอย่างไม่มีที่สิ้นสุด อัศหมัด สมบูรณ์บัวหลวง ในฐานะนักประวัติศาสตร์ท้องถิ่นได้บันทึกเรื่องราวนี้ไว้ในบทความ ‘จากกรือเซะสู่บางกอก’ ไว้อย่างสะทอนใจยิ่ง ‘เมื่อหลวงแห่งปัตตานี ดารุสซาลาม นามกรือเซะถูกกองทัพสยามรุกรานหลายครั้ง แต่ด้วยความเข้มแข็ง ความแข็งแกร่ง ความกล้าหาญและความเด็ดเดี่ยวของบรรดานักรบตลอดจนประชาชนเมืองปัตตานีที่เป็นนัอมปการสำคัญจึงสามารถปกป้องและรักษาบ้านเมืองอย่างสามารถ จนกองทัพสยามต้องผิดหวังกลับไปหลายครั้ง ... ในที่สุดมหานครปัตตานี รัฐอิสลามแห่งแรก ๆ ของโลกมลายูที่ดำรงความยิ่งใหญ่และมีบทบาทสำคัญในภูมิภาคแห่งนี้ยาวนานกว่า 679 ปี (1559-2329) ก็ต้องหยุดบทบาทตัวเอง ภาพของการสู้รบ ความเสียหายของบ้านเมืองและความทุกข์ทรมานของชาวเมืองสุดเหลือจะพรรณนา เวียงวังอันสวยงามวิจิตรตระการตาถูกเผาเป็นจุล บ้านเรือนที่พังกาศัยถูกทำลาย ผู้คนล้มตายเป็นเบือนับพันนับหมื่น บ้างระหกระเหิน ทิ้งบ้าน ทิ้งญาติ จากที่ห่างน้อง ไปพังกาศัยในหัวเมืองมลายูและที่อื่นๆ ทั่วทุกหนทุกแห่งที่คิดว่าจะปลอดภัย แต่ก็ยังมีนักรบผู้รักเกียรติยอมพลีกายพลีชีพ รักษาบ้านเมืองอย่างกล้าหาญอีกจำนวนไม่น้อยที่กองทัพสยามจับเป็นเชลย

เมื่อแพ้สงคราม แล้วถูกกวาดต้อนกลับไปเมืองหลวงบางกอกที่ไกลแสนไกลเป็นจำนวนมาก นักรบผู้กล้าหาญเหล่านั้นหลายคนต้องตายไประหว่างทาง เพราะทนพิษความยากลำบาก ความหิวโหยและไข้ป่าไม่ได้ หลายคนได้รับความทรมานจากเครื่องจอบจ่า บ้างถูกผูกคอร้อยเชือกเหมือนวัวเหมือนควาย บ้างถูกเจาะเอ็นร้อยหวายเพื่อไม่ให้หลบหนี บ้างถูกร้อยหูเป็นรูโหว่ สร้างความเจ็บปวดรวดร้าวเหลือคณา บ้างโชคดีได้ไปถึงจุดหมายปลายทาง บ้างสามารถหลบหนีเป็นอิสระ และเดินทางลัดเลาะชายป่าเป็นแรมเดือนจนถึงบ้านเกิดอย่างปลอดภัย”

‘รากเหง้าไฟใต้’ รากเหง้าแห่งปัญหา

ศึกษาจากงานเขียนของอัศหมัด สมบูรณ์บัวหลวง ในบทความ ‘รากเหง้าไฟใต้’ จะพบว่ามันไม่ได้เป็นสิ่งที่เกินเลยถ้าเราจะยกย่องให้ท่านเป็นปราชญ์ เป็นกูรู และเป็นนักวิชาการสันติวิธีคนสำคัญที่สุด รากเหง้าของปัญหาความไม่สงบในจังหวัดชายแดนใต้ ออกมาเปิดเผยต่อสาธารณชนอย่างตรงไปตรงมา “รากเหง้าสังคมมุสลิมภาคใต้มีวิถีที่เรียบง่ายตามศาสนากำหนด ต้องการสันติภาพ ปรารถนาความปลอดภัย ใฝ่หาความสงบสุขและการมีเกียรติ มีศักดิ์ศรีในการใช้ชีวิตแบบมุสลิมร่วมในสังคมไทยหาใช่เป็นอย่างไรที่บางคนคิดอยากจะทำให้เป็นไป... มุสลิมไม่ต้องการแบ่งแยกดินแดน แต่ต้องการอยู่ร่วมกับชนทุกกลุ่มในสังคมไทยอย่างเท่าเทียมใน

ความเป็นมนุษย์” ซึ่งถ้าพิจารณาถึงสภาพการณ์ในปัจจุบัน จะเห็นถึงความพยายามที่จะอยู่ร่วมกันอย่างสมานฉันท์ระหว่างพี่น้องชาวพุทธกับมุสลิมในจังหวัดชายแดนใต้ในรูปแบบที่พอจะยอมรับกันได้ ซึ่งอาจกล่าวได้ว่า แทบจะเป็นฉันทามติของพี่น้องชาวพุทธและมุสลิมทั่วประเทศที่ปฏิเสธการแบ่งแยกดินแดนอย่างสิ้นเชิง

‘บันทึกเส้นทางสันติวิธีของมุสลิมในประเทศไทย’

นอกเหนือจากบทความดังกล่าวข้างต้น อัสหมัด สมบุรณ บัวหลวง ยังเสนอทัศนะที่ต่อเนื่องในเรื่องเดียวกันนี้ในอีกบทความหนึ่ง ‘บันทึกเส้นทางสันติวิธีของมุสลิมในประเทศไทย’ “ตั้งนั้นการออกกฎหมายหรือระเบียบใด ๆ ก็ตามอาจจะเป็นสาเหตุหนึ่งที่ผลักดันให้งานการเมืองและการเคลื่อนไหวของภาคประชาชนที่ยึดแนวทางสันติวิธีขยายตัวออกไปและการที่ภาครัฐมองพื้นฐานการเคลื่อนไหวที่เรียกร้องให้มีการเปลี่ยนแปลงแก้ไขพัฒนาเรื่องกระบวนการยุติธรรมและความเท่าเทียมกันในศักดิ์ศรี การดำรงตนตามอัตลักษณ์ วัฒนธรรมและวิถีชีวิตแบบดั้งเดิมตามสิทธิและหน้าที่ที่พึงมีพึงได้จากรัฐธรรมนูญเป็นเรื่องของการแปลกแยก แบ่งแยก ไม่รักชาติ ต้องการแบ่งแยกดินแดนแล้วไซ้ หายนะและความเลวร้ายต่าง ๆ จะเกิดขึ้นอย่างไม่มีที่สิ้น”

ทัศนะของ อัสหมัด สมบุรณ บัวหลวง จากบทความทั้งสองบทความดังกล่าวข้างต้นยังสอดคล้องกับทัศนะของนักวิชาการสันติวิธีหลายท่านที่คลุกคลีอยู่กับปัญหาความไม่สงบในจังหวัดชายแดนใต้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งตามที่ รศ. เสาวนีย์ จิตต์หมวดรุจิระอัมพร ระบุไว้ในหนังสือ ‘กลุ่มชาติพันธุ์: ชาวไทยมุสลิม’ “ตั้งนั้นถึงแม้ว่าผู้ปกครองดินแดนแห่งนี้จะเปลี่ยนไปแล้วก็ตาม และแม้ว่ารัฐจะพยายามผสมกลมกลืนทางวัฒนธรรมในด้านต่าง ๆ อย่างไร

ก็ตาม แต่มุสลิมในสี่จังหวัดภาคใต้ซึ่งมีความเคร่งครัดในศาสนาอยู่ยิ่งจะมีความระมัดระวังและพยายามที่จะรักษาไว้ซึ่งเอกลักษณ์ของความเป็นมุสลิมที่หวงแหนที่สุดและวัฒนธรรมมาเลย์อันเป็นวัฒนธรรมของดินแดนแห่งนั้นมาแต่อดีต แม้ว่าการรักษาไว้เช่นนี้จะต้องประสบกับปัญหาอุปสรรคหรือต้องดิ้นรนต่อสู้ก็ตาม”

ซึ่งก็ตรงกันข้ามกับมุมมองของฝ่ายความมั่นคงของรัฐอย่าง ขจัดภัย บุรุษพัฒน์ อดีตเลขาธิการสภาความมั่นคงแห่งชาติที่ตอบย้ำในหนังสือ ‘ไทยมุสลิม’ ว่าปัญหาที่เกิดขึ้นในจังหวัดชายแดนใต้เกิดจากวัฒนธรรมของมุสลิมที่ไม่ยอมผสมผสานกับวัฒนธรรมพุทธของคนส่วนใหญ่ ‘การผสมผสานทางวัฒนธรรมก็คือ การแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมซึ่งกันและกัน ซึ่งโดยปกติแล้ว ชนกลุ่มน้อยมีแนวโน้มที่จะรับเอาวัฒนธรรมของชนกลุ่มใหญ่ไว้มากกว่าที่ชนกลุ่มใหญ่จะรับเอาวัฒนธรรมของชนกลุ่มน้อย เพราะวัฒนธรรมของชนกลุ่มใหญ่เป็นวัฒนธรรมส่วนรวมของคนในชาติ แต่สำหรับชาวไทยมุสลิมซึ่งผู้เขียนถือว่าเป็นชนกลุ่มน้อยในแง่ของเชื้อชาติ ภาษา ศาสนา และขนบธรรมเนียมประเพณีมีลักษณะ

พิเศษแตกต่างออกไปจากหลักเกณฑ์ที่ว่าไว้ข้างต้น กล่าวคือชาวไทยมุสลิมซึ่งเป็นชนกลุ่มน้อยมิได้ยอมรับเอาวัฒนธรรมไทย ซึ่งเป็นวัฒนธรรมของชนกลุ่มใหญ่ ผลที่เกิดขึ้นก็คือ สังคมชาวไทยมุสลิมแยกตัวอย่างโดดเดี่ยวจากสังคมไทย และชาวไทยมุสลิมต่างก็คบค้าสมาคมในหมู่ชาวไทยมุสลิมด้วยกัน ไม่พยายามที่จะผสมผสานกับชาวไทยพุทธ”

‘บันทึกสันติภาพ’ ในงานเมาลิดกลางแห่งประเทศไทย ประจำปี 2547

โดยปกติ อนุสรณ์งานเมาลิดกลางแห่งประเทศไทยจะบรรจุเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับศาสนา ประวัติและบุคลิกภาพของท่านศาสดามุฮัมมัด(ขอความสันติ ความจำเริญ จงประสบแด่ท่าน) เสียเป็นส่วนใหญ่ แต่กระแสของการก่อความไม่สงบในจังหวัดชายแดนใต้ทำให้เนื้อหาของอนุสรณ์งานเมาลิดกลางแห่งประเทศไทย ประจำปีอิฮ์เราะฮ์ศักราช 1425 (พ.ศ. 2547) หลังเหตุการณ์การปล้นปืนที่ค่ายปิเหล็ง การปะทะที่กรือเซะและการสลายการชุมนุมที่ตากใบ เริ่มมีการปรับเปลี่ยนไปพอสมควรตามแรงกดดันทางการเมืองและสังคมในขณะนั้น จึงเป็นการเปิดโอกาสให้บทความ ‘บันทึกสันติภาพ’ ของ อัสหมัด สมบูรณ์ บัวหลวง ได้รับการตีพิมพ์ในอนุสรณ์งานเมาลิดกลางเล่มนี้ “ในกรณีความขัดแย้งที่เกิดขึ้นในจังหวัดชายแดนใต้ ประเทศไทย ที่เริ่มต้นมามากกว่าร้อยปีนับตั้งแต่การเสียอำนาจแห่งนครรัฐปัตตานี ดารุสซาลาม เมื่อปี 2329 เป็นต้นมานั้น และในสถานการณ์ที่เกิดขึ้นในปี 2547 นี้ค่อนข้างจะรุนแรงและนับวันจะสร้างความสับสนมากมายแก่คนท้องถิ่นและคนไทยทั่วประเทศทั้งที่มีต่อปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นและแนวทางการแก้ปัญหาของรัฐบาล...ไม่มีรัฐบาลใดในโลกนี้ที่จะชนะความขัดแย้งและเข้าไปอยู่ในใจของประชาชนด้วยการใช้อำนาจและกำลังอาวุธ”

หนังสือวิชาการ ฉบับสมานฉันท์งานเมาลิดกลางแห่งประเทศไทย ประจำปี 2548

หนังสือวิชาการ ฉบับสมานฉันท์คือปรากฏการณ์ที่พลิกประวัติศาสตร์ของการจัดงานเมาลิดกลางแห่งประเทศไทยจากทุกครั้งที่ผ่านมา ในขณะที่ปัญหาความไม่สงบในจังหวัดชายแดนใต้กำลังลุกลาม จตุวิฤติ นักวิชาการสันติวิธีและนักเคลื่อนไหวภาคประชาสังคมบางท่านที่วิตกกังวลต่อสถานการณ์ดังกล่าวจึงมีความเห็นตรงกันว่า ควรจะใช้โอกาสของการจัดงานเมาลิดกลางแห่งประเทศไทยประจำปีอิฮ์เราะฮ์ศักราช 1426 (พ.ศ. 2548) นี้สร้างความเข้าใจต่อรากเหง้าของปัญหาชายแดนใต้และเรียกร้องความสมานฉันท์ของคนในชาติโดยจัดทำเป็นหนังสือวิชาการ ฉบับสมานฉันท์ เผยแพร่ต่อสาธารณชน

เริ่มต้นจากการที่ รศ. เสาวนีย์ จิตต์หมวด รุจิระ อัมพร เป็นผู้รับผิดชอบโครงการนี้และมอบหมายการจัดทำหนังสือแก่คณะทำงานโดยมีนายสมาน อู๋งามสิน ได้รับการแต่งตั้งให้เป็นหัวหน้าฝ่ายหนังสือวิชาการ ฉบับสมานฉันท์ งานเมาลิดกลางแห่งประเทศไทย ประจำปี 2548 และเป็นบรรณาธิการบริหารของหนังสือเล่มนี้ อ. ไพศาล พรหมยงค์ ในฐานะประธานจัดงานเมาลิดกลางทำหน้าที่สนับสนุนงบประมาณในการจัดพิมพ์อย่างเต็มที่ รวมทั้งช่วยเขียนบทความและทำประชาสัมพันธ์หนังสือเล่มนี้ล่วงหน้าในทุกเวทีที่มีการพูดคุยปัญหาความไม่สงบในจังหวัดชายแดนใต้อย่างกว้างขวางจนอาจพูดได้ว่ามีผู้สนใจจำนวนไม่น้อยที่ใจจดใจจ่อรอคอยการกำเนิดของหนังสือเล่มนี้ กำลังหลักสำคัญที่สุดในการจัดทำหนังสือเล่มนี้ คือ อัสหมัด สมบูรณ์ บัวหลวง ซึ่งนอกจากให้คำแนะนำและเขียนบทความแล้ว ยังเป็นผู้ประสานงานรวบรวมบทความจากผู้เขียนท่านอื่น ๆ ไม่ว่าจะเป็น ดร. อิสมาอีล ลูตฟี จะปะกียา Dr. Sukree Langputeh ดร. อุทัย ดุลยเกษม อ. ประทีป

สายน้ำขุ่น ฯลฯ และคอยเป็นกำลังใจให้แก่คณะทำงาน โดยตลอด ในการจัดทำหนังสือเล่มนี้ คณะทำงานได้กำหนดนโยบายที่จะนำเสนอทัศนคติและความเห็นจากหลาย ๆ ฝ่ายให้กว้างขวางที่สุด โดยไม่ตีกรอบว่าจะต้องเป็นมุสลิมเท่านั้น จึงทำให้หนังสือเล่มนี้ซึ่งประกอบด้วยบทความ 39 บท เป็นงานเขียนของนักวิชาการมุสลิม 22 ท่าน เช่น ดร. ปกรณ์ ปรียการ ดร. ปรีดา ประพฤติชอบ ดร. อดิสร อมาตยกุล ดร. แพรว ศิริศักดิ์ดำเกิง ผศ.ดร. มุฮัมหมัดอิลียาส หัวป่าปริง ฯลฯ และเป็นงานเขียนของนักวิชาการต่างศาสนิกอีก 17 ท่าน เช่น พระไพศาล วิสาโล ดร. มาร์ค ตามไท รศ. ศรีศักร วัลลิโภดม ดร. ชาญวิทย์ เกษตรศิริ ผศ.ดร. ธนศ อารณสุวรรณ ดร. ไกรศักดิ์ ชุณหะวัณ เป็นต้น บทความของ อัยหมัด สมบูรณ์ บัวหลวง ที่ได้พิมพ์ใน หนังสือวิชาการ ฉบับสมานฉันท์ เล่มนี้ร่วมกับนักวิชาการอีก 38 ท่านคือ ‘ตัวตนคนมลายูมุสลิมที่ชายแดนใต้’ “วิถีชีวิตมลายูมุสลิม ถูกกำหนดโดยพื้นฐานความเชื่อทางศาสนาเป็นสำคัญ พื้นฐานสังคมศาสนาคือธรรม ดังนั้นก่อนจะทำความเข้าใจกับสังคมใดสังคมหนึ่งจำเป็นต้องลงลึกในแก่นแท้ของธรรมของแต่ละชุมชนเป็นเบื้องต้น ...ตัวตนสังคมมลายูมุสลิมเป็นแบบอย่างหนึ่งในระบบนิเวศน์ของประชาชนในประเทศ ความสวยงามที่มีพื้นฐานทางศาสนายังคงสามารถดำรงรักษาไว้ได้อย่างยาวนาน ถึงแม้จะมีพายุร้ายคลื่นลมแรงถาโถมด้วยความหนักหน่วงและสาหัสสากรรจ์มาโดยตลอดเพียงใดก็ตาม แต่สังคมนั้นที่เป็นกรอบของชุมชนยังคงรับ

ภาระหน้าที่ด้วยความรับผิดชอบที่ดีเยี่ยม เพียงแต่คนในสังคมประเทศจะเข้าใจเรื่องเหล่านี้มากน้อยเพียงใด จะแยกแยะสังขรณ์และอวิชชาออกจากกันมากน้อยชัดเจนเช่นใดอย่างไร และมีระดับการยอมรับในความสวยงามของความหลากหลายของเพื่อนร่วมชาติมากน้อยเพียงใดเท่านั้น”

แน่แท้เรามาจากพระผู้อภิบาล และแน่แท้เราต้องกลับคืนสู่พระองค์

อัยหมัด สมบูรณ์ บัวหลวง คือบุรุษแห่งสันติภาพมลายูมุสลิมปัตตานีที่คนทั้งประเทศรู้จัก ท่านจากสื่อต่าง ๆ ในวันที่ท่านกลับคืนสู่ความเมตตาของพระผู้อภิบาล ท่านฝากภารกิจสร้างสันติภาพชายแดนใต้ไว้ให้คนรุ่นหลังช่วยกันสืบสานและท่านยังฝากความรู้สึกอีก ๆ เป็นแรงบันดาลใจ แก่มิตรสหายที่ใกล้ชิดให้มีกำลังใจที่จะเดินหน้าต่อไปอย่างไม่ย่อท้อ ขอวิงวอนและขอพรจากพระผู้อภิบาลโปรดประทานความสงบศานติแด่ดวงวิญญาณของท่านด้วยเทอญ อามีน ■

เอกสารอ้างอิง

- ‘กลุ่มชาติพันธุ์ชาวไทยมุสลิม’ โดย รศ. เสาวนีย์ จิตต์หิมวด รุจีระอัมพร พิมพ์ครั้งแรก 2531
- ‘ไทยมุสลิม’ โดย ขจัดภัย บุรุษพัฒน์ สำนักพิมพ์แพรวพิทยา พิมพ์ครั้งแรก 2519
- อนุสรณ์งานเมอลิดกลางแห่งประเทศไทย ฮ.ศ. 1425 ระหว่างวันที่ 20-23 พฤศจิกายน 2547 ณ สวนอัมพร
- หนังสือวิชาการ ฉบับสมานฉันท์ งานเมอลิดกลางแห่งประเทศไทย ฮ.ศ. 1426 ระหว่างวันที่ 19-21 พฤศจิกายน 2548 ณ สวนอัมพร